

Palestina: la reivindicació impossible

N. 258. Juny 2021. Suplement del Quadern CJ n. 223
Cristianisme i Justícia. Roger de Llúria, 13. 08010 Barcelona
93 317 23 38 • info@fespinal.com • www.cristianismeijusticia.net

Estem assistint aquests dies a un nou brot de la guerra, extremament desigual, entre Gaza i Israel, i es pot afirmar que la victòria militar està assegurada per endavant. En aquest cas, però, el conflicte no provocarà refugiats, perquè, a diferència d'altres casos, la població civil de Gaza no té on anar. El control total de les seves fronteres per part d'Israel i l'interès d'Egipte d'evitar ser un altre Líban acollint els palestins converteixen aquesta regió en una presó per als seus habitants.

Quan totes les opcions empitjoren la situació

Sense justícia no hi podrà haver pau a la regió i, si n'hi hagués, no seria sinó una capitulació d'una de les dues parts. És veritat que molt pocs països se sentirien

còmodes tenint un veí dominat per Hamas, però la política d'Israel deixa clar una vegada i una altra que, en els períodes de treva, els palestins no han aconseguit avançar gens ni mica en les seves reivindicacions a través del diàleg. Més aviat al contrari, fa anys que es van enfonsant en una situació de més debilitat per negociar. Però, si als temps de pau no han aconseguit res, cap intifada ha suposat tampoc cap progrés. I tampoc ara el llançament de milers de míssils des de Gaza farà millorar en res la situació dels palestins. Només aconseguirà expressar la ràbia que es pot arribar a sentir en una situació de degradació constant. Israel, amb els seus bombardejos, vol deixar clar que qualsevol atac en contra seu serà contestat amb una duresa tan indubtable que deixarà l'adversari en una situació pitjor. No obstant això, la pèrdua cons-

tant de drets dels palestins als temps de treva fa que qualsevol opció, ja sigui la del diàleg o la de la guerra, sigui una opció pèssima. No sembla que hi hagi cap altra alternativa: o ser expulsats lentament o morir ràpidament en la lluita.

La situació en què ens trobem avui és la inviabilitat actual d'un Estat Palestí. La parcel·lació de tot el seu territori deguda a milers d'assentaments i la seva desconnexió entre si per terra fan que aquesta opció sigui impossible.

Nombrosos palestins es lamenten avui que els seus dirigents no acceptessin les condicions que Israel exigia temps enrere, però la ferida causada per l'ocupació i el repartiment desigual de terres el 1947, i encara més el 1967, ho feia gairebé impossible. Molts palestins avui tornarien enrere, a les fronteres del 1967, però ja no és possible fer-ho. Els assentaments a Cisjordània sumen més de 400.000 israelians, sense comptar el gran nombre que són a Jerusalem Est.

Els països àrabs, cansats d'esperar

D'altra banda, els països àrabs s'han cansat d'esperar la resolució del conflicte per mirar pels seus interessos, i s'han girat d'esquena a la causa palestina. Els Emirats Àrabs van signar al setembre del 2020 uns acords per restablir les relacions diplomàtiques amb Israel, amb el suport dels Estats Units i de l'Àrabia Saudita, per aïllar més encara l'Iran. Aquest país és vist per Àrabia com la seva més gran amenaça i, per això, no té inconvenients a col·laborar discretament amb Israel i a animar els seus veïns a establir-hi relacions diplomàtiques. El boicot recent d'aquests països a Qatar estava motivat per l'acostament d'aquest país a l'Iran,

pel fet que actualment constitueix la reguarda dels Germans Musulmans, i és la seu de la incòmoda cadena informativa Al-Jazeera. Si pensem que qui té el poder a Gaza és Hamas, un partit lligat als Germans Musulmans, i que la torre d'informació de la cadena d'Al-Jazeera va ser bombardejada, podem entendre millor les aliances de la regió.

Un altre país de la zona, Egipte, tampoc actuarà en suport dels palestins de Gaza, ja que el seu president i dictador, Al-Sisi, prioritza en tot moment la lluita contra els Germans Musulmans, a qui va enderrocar quan eren al poder amb un cop d'estat. Aquesta animadversió l'acosta actualment a l'Àrabia Saudita, i els interessos econòmics fan que mantingui els tractats de pau signats amb Israel el 1979.

El Marroc ha estat l'últim país que s'ha sumat a la normalització de les relacions diplomàtiques amb Israel a canvi del reconeixement, per part de Trump, de la sobirania marroquina sobre el Sàhara. Va ser un dels últims regals de l'ex president estatunidenc tant a Israel com al Marroc, just abans del final del seu mandat.

Tanmateix, els bombardejos del mes de maig han suposat una vertadera prova «de foc» per a aquestes relacions. El Marroc i Jordània se senten particularment inquiets. En especial aquest darrer país, que recorda la desestabilització interior que li van suposar les reclamacions dels refugiats palestins que li exigien una més gran implicació militar contra Israel. Aquesta història ajuda a explicar el perquè, malgrat el suport àrab massiu a la causa palestina, els governs respectius han començat a vetllar pels seus propis interessos amb un acostament a Israel o, fins i tot, normalitzant el fet de tenir-hi relacions diplomàtiques.

L'eix de Turquia, el Líban, Síria i l'Iran

L'únic país que ha seguit un camí invers els últims anys ha estat Turquia, en la seva voluntat de deixar de mirar cap a Europa i els Estats Units per recuperar la influència en els seus antics dominis. D'aquesta manera, s'ha format un eix de cooperació i solidaritat entre Palestina, Turquia, el Líban (especialment la coalició entre el Hezbollah xiïta —sobretot la seva branca política i armada—, i el general Aoun, cristià), Síria i l'Iran.

Un llarg desacord

Com hem arribat fins aquí? Recordem que el 1948, amb el suport de les Nacions Unides, el territori es divideix de manera molt desigual i es crea l'Estat d'Israel, amb el projecte de la creació també d'un Estat Palestí que no arriba a materialitzar-se mai. La Guerra dels Sis Dies del 1967 va portar a Israel a incorporar al seu territori els Alts del Golan de Síria, Cisjordània, inclòs Jerusalem Est, la Franja de Gaza i el Sinaí. Egipte va obtenir el Sinaí a canvi d'un tractat de pau. Israel oferia als palestins unes noves fronteres per segellar la pau, però la ferida oberta per les terres ocupades els impedia acceptar-ho. El 1993, els acords d'Oslo significaven per primera vegada un reconeixement de Palestina al dret a l'existència d'Israel, i al seu torn Israel reconeixia formalment l'Organització per a l'Alliberament de Palestina com a interlocutor. Aquesta entitat havia d'organitzar eleccions i mantenir la seguretat, amb la seva policia, en el seu propi territori. El tractat dividia Cisjordània en tres zones: la zona A quedava sota tutela exclusiva palestina.

La zona B quedava sota tutela mixta però Israel hi podia desplegar el seu exèrcit, i la zona C era de control absolut d'Israel. Les zones A quedaven aïllades entre si, i el triomf de Hamas a Gaza després de les eleccions la va separar políticament de Cisjordània, sota domini de l'Autoritat Nacional Palestina (ANP).

Malgrat tot, es va estar ben a prop de completar els acords d'Oslo, però algunes qüestions importants ho van impedir: el retorn dels refugiats (dos milions a Jordània, més de mig milió a Síria abans de la guerra, i mig milió al Líban, sense comptar amb els palestins expulsats de les seves terres i ara refugiats a Palestina mateix: 1.200.000 a Gaza i 900.000 a Cisjordània), l'estatut de Jerusalem (ciutat santa per a les tres religions), el desmantellament dels assentaments jueus i la qüestió de les futures fronteres.

L'únic avenç significatiu des de llavors va ser la concessió a Palestina el 2012 de l'estatut d'observador a les Nacions Unides. Tanmateix, com que no és ben bé un estat, no pot gestionar convenientment els pocs territoris de la zona A. Els seus habitants viuen com si ho fessin en presons clausurades pels límits de les ciutats. Mentrestant, els assentaments a les zones mixtes van conquerint terreny per als jueus, que sempre que poden continuen comprant terres i cases per anar arraconant els palestins. El conflicte del mes de maig es va originar precisament pel desnonament de famílies palestines en règim de lloguer d'unes propietats jueves de Jerusalem. Es practica una política d'anar esgarrapant terreny aprofitant de vegades la necessitat econòmica de vendre que tenen els palestins, i d'altres per mitjà de pressions constants. La declaració recent d'Israel com a Estat jueu no fa sinó confirmar la tendència a con-

siderar els àrabs israelians (un 20% de la població) com a ciutadans de segona classe. Una de les novetats dels conflictes del mes de maig del 2021 és que apunten a la possibilitat d'un conflicte social a l'interior mateix d'Israel entre àrabs i jueus, i no simplement entre israelians i àrabs de les zones dominades per l'ANP. Si aquesta tensió augmentés, no es podria descartar que Israel tanqués les regions de majoria àrab, en especial, les del nord, i els donés un estatut similar a les zones de domini mixt amb ocupació militar israeliana.

La desesperança creix quan es constata que ja ningú parla de la solució de dos Estats. I pitjor encara, l'esquerra ha quedat amb una representació testimonial al Parlament. Ja no hi ha vertadera oposició en aquesta qüestió. De fet, cada vegada que hi ha un atac terrorista o es llancen míssils des de Gaza, es potencia la por i la inseguretat que es viu a Israel, i això dona ales als partits d'extrema dreta. La resposta desproporcionada del govern no fa sinó reforçar la mateixa dinàmica.

Paradoxes de l'element religiós del conflicte

És interessant constatar que l'element religiós en el conflicte no té exactament el paper que es podria esperar exactament. El nacionalisme palestí és tradicionalment de caràcter laic. Si bé Hamas, a Gaza, pertany al que s'ha anomenat «islamisme polític», el wahhabisme fonamentalista de l'Aràbia Saudita ha pactat amb

Israel. D'altra banda, una part important del sionisme no és especialment religiosa. És veritat que hi ha molts colons ortodoxos moguts per un nacional-judaisme, però també que hi ha barris sencers de jueus ultraortodoxos que denuncien l'Estat d'Israel com a il·legítim, ja que no ha estat fundat pel Messies definitiu, com esperen religiosament. Aquests jueus viuen de tal manera apartats de tot contacte amb els altres que no se sentirien incòmodes en un règim islàmic clàssic de protecció i sotmetiment de les minories religioses.

La utopia d'un sol Estat d'iguals

Enfront de tot aquest panorama desolador, algunes veus progressistes (minoritàries, per descomptat) entre els jueus i els musulmans, havent abandonat el projecte de dos Estats per inviable, comencen a somiar amb un sol Estat en què palestins i israelians siguin tractats amb estricta igualtat. Potser es tracta d'una utopia més, d'un «Israel celeste» impossible de fer-lo baixar a la realització terrenal. En aquest context, el papa Francesc ha fet aquest any una important crida a la fraternitat universal en la seva encíclica *Fratelli tutti* (cf nn 25, 26), i va convidar des de l'Iraq a mirar al cel i a veure'ns tots com a descendents d'Abraham. Mentrestant, Israel va guanyant territoris, sí, però es va suïcidant moralment.

Jaume Flaquer
Responsable de l'Àrea teològica de CJ